

De ladder van gebed

Gebed is een manier om iets te vragen. Het is het medium van wonderen. Maar het enige zinvolle gebed is het gebed om vergeving, omdat wie vergeven is alles heeft. Als de vergeving eenmaal is aanvaard, wordt gebed in de gebruikelijke zin volkomen zinloos. Het gebed om vergeving is niets dan een verzoek te mogen inzien wat jij al hebt. (T3.V.6:1-5)

Inleiding

Ieder die ooit geprobeerd heeft gebed te gebruiken om iets te vragen, heeft wel eens iets ervaren wat een mislukking lijkt.' (T9.II.1:1). Met dit fraaie understatement begint de paragraaf in het Tekstboek getiteld: 'Het antwoord op gebed'. Kennelijk weet Jezus drommels goed hoe het er bij ons voorstaat. We bidden en vragen wel, maar we krijgen het gevoel dat we geen antwoord krijgen. We horen niets en zien in onze ogen niets ten goede veranderen. En bij een geslaagd gebed hoort volgens ons dat het wordt verhoord! Dat dient toch zowel de bestaansreden als de vervulling van gebed te zijn. Of we ontvangen wel iets, maar het is niet het verlangde. We vragen om genezing van een van onze dierbaren, maar hij sterft. We vragen om een veilige thuisreis, en we krijgen een ongeluk. We vragen om succes, en we krijgen uitdagingen. En dus ervaren we een teleurstelling en een mislukking en geven er het liefst de brui aan. We dreigen zelfs ons geloof in God te verliezen wanneer het ingrijpende of levensbedreigende situaties betreft die zelfs God niet ten goede heeft kunnen keren. Maar of ons bidden ook werkelijk een 'mislukking' is, is de vraag. Jezus voegt eraan toe: 'Dat geldt niet alleen voor specifieke zaken die schadelijk zouden kunnen zijn, maar ook voor verzoeken die strikt in de lijn van deze cursus liggen' (T9.II.1:2). Met andere woorden: we kunnen nog begrijpen dat God zo verstandig is onze waanzinnige verzoeken niet in te willigen, maar zelfs als we vreugde en vrede vragen kunnen we kennelijk niet van onszelf op aan. Wat vragen we werkelijk? En is bidden wel vragen? Wordt gebed eigenlijk wel verhoord? En: zijn dit wel de juiste vragen over gebed?

I: HOE BIDDEN WE GEWOONLIJK?

Onze gebruikelijke manier van bidden is doorgaans een vragen, verzoeken en smeken. Meestal vanuit onze onmacht. Wij hebben ons best gedaan, wij kunnen het niet

meer, nu moet God het maar opknappen. Dan pas vragen we aan God of Hij in zijn goedheid alsjeblijft naar ons wil luisteren en ons wil geven wat we verlangen, of dit nu voor onze bestwil is of niet. We sturen verlanglijstjes in en hopen op een goede respons, ongeveer zoals bij Sinterklaas. Ons beeld van God is er dan een van een soort Superklaas. Maar kennelijk zijn we eraan gewend dat Superklaas net als Sinterklaas niet al onze kindervensen vervult. Dus als we eerlijk zijn is Superklaas niet zo heel super (maar we zijn geneigd diens nalatigheid door de vingers te zien of recht te praten, mits hij het niet te bont maakt).

Of we vragen wat we menen dat voor een *ander* zijn bestwil is. Dit kan oprecht gemeend zijn, maar als we concreet worden moeten we vaak constateren dat we niet weten wat voor de ander zijn bestwil is – noch overigens voor die van ons. Bidden voor genezing of heil voor de ander, doen we, als we eerlijk zijn, wellicht meer voor onze eigen zielenrust dan voor die van de ander. En wellicht biedt het gebed ons inderdaad juist deze innerlijke rust en niet zozeer de voorspoedige genezing van onze vriend, ons kind, onze partner. Maar als we vasthouden aan ons verlangen dat de ander geneest, wat moeten we dan over God en diens almacht denken wanneer dat niet gebeurt? Raken we dan niet ons geloof kwijt?

Of we maken God tot een verlengstuk van onze wraak. We hopen dat de oorlogsmisdadiger bij God zijn gerechte straf niet ontlopen kan. Want er moet toch ergens in het universum gerechtigheid zijn als we die hier in het ondermaanse niet waarnemen. Die oorlogsmisdadiger woont in een prachtig groot huis met personeel en leidt ogenschijnlijk een aangenaam leventje. We kunnen met onze haat en wraak geen kant op, dus verlangen we van God dat hij oplost waartoe we zelf niet in staat zijn.

Een offertje voor ons bestwil

En dan doen we er in al deze gevallen graag een offertje bij om God goedgunstig voor ons te stemmen. Zeg maar, om God in ons straatje te manipuleren. We bieden hem een deel van de oogst, als het nu maar eindelijk eens gaat regenen en de oogst rijk is; we offeren onze vrije tijd aan goede werken, als God ons helpt een geschikte baan te vinden, enz. We marchanderen met God, gooien het met Hem op een akkoordje. Proberen een wit voetje te halen. Als u mij nog een maandje leven vergunt, zorg ik dat ik het weer goed maak met mijn zuster. Als u mijn kanker geneest, zal ik het kankerfonds ruimhartig steunen, zal ik een bedevaart maken, zal ik uw heil overal prediken, enz. Maar ook die offers zijn geboren uit onmacht, uit een poging God te beheersen en zijn Liefde te kopen, die kennelijk een schaars goed is. Zo wordt gebed onlosmakelijk verbonden met offeren.

Dit zijn allemaal vormen van gebed die het ego toestaat. Omdat ze voor het ego volstrekt ongevaarlijk zijn, sterker nog, het ego eerder versterken: smeken en

offeren bevestigen onze zwakte en onze valse identiteit, dus versterken ze onze neiging ons op het ego te verlaten, en ze wakkeren angst voor God aan, juist omdat God zo willekeurig lijkt in het toekennen van zijn gunsten. We moeten wel marchanderen om die grillige, wispelturige, onberekenbare God een beetje in de hand te hebben, menen we. En wat dit alles in wezen alleen maar doet is onze eigen onmacht, ons valse zelfbeeld bevestigen. God wordt zo een verlengde van onze onmacht, en paradoxaal genoeg tegelijk een verbloeming en compensatie daarvan. Wij zijn dan wel onmachtig, maar moet je God eens zien, die kan alles, die maken we tot ons maatje, dan komt het allemaal wel goed met ons. Tot we ook daarin worden teleurgesteld, en ons boos afwenden van God, waarbij het ego staat te juichen.

Speciale gunsten van God verlangen we, méér te zijn dan anderen, beter te worden verhoord. Als wij braaf geloven en bidden zal hij ons redden van het kwaad, ons kan dan niets meer overkomen, en onze kinderen evenmin. Deze bescherming van God werkt uiteindelijk ook al niet, moeten we erkennen wanneer toch 'het kwaad goede mensen treft'. Dit kunnen we alleen geloven wanneer we van een God uitgaan die uitverkoren mensen heeft die hij speciale bescherming biedt. De keerzijde daarvan is dat God kennelijk dus ook NIET uitverkorenen heeft, mensen die hij blijkbaar actief afwijst en buiten zijn goedheid en bescherming plaatst (dus moeten we vrezen dat we daar zelf ook eens terecht komen als we niet een oppassend leven leiden). En we zijn maar al te zeer bereid om zelf alvast vast te stellen wie tot deze laatste categorie behoren, en dus om anderen te veroordelen die niet, of niet op de 'juiste' manier, in God geloven en die dus logischerwijs wel getroffen moeten worden door dat kwaad. Zie je wel, dat is de straf of de wil van God, eigen schuld, had je maar beter (d.w.z. op onze manier) moeten geloven. Eind vorig jaar stond Nederland nog in rep en roer toen de moslimmoeder van een van de Venlose jongens die een voorbijganger op straat had doodgeschoten verklaarde dat dit Gods wil was. En wat doen we als we het idee hebben uitverkoren te zijn, maar ons desondanks ellende overkomt? Dan breien we er aldus een mouw aan: God stelt zijn geliefden extra op de proef, zoals hij deed bij Job. Maar zou een liefdevolle God zijn kinderen uittesten om de kwaliteit van hun geloof te beproeven?

Maar dat is dan de uitweg als God niet naar ons blijkt te luisteren. Dan moeten we op zoek gaan naar diens diepere beweegredenen ons gebed niet te verhoren, om zo niet te hoeven geloven in Gods onmacht: O, daarom kreeg ik niet waarom ik bad, anders had ik nooit a, b, c, of d geleerd, was er nooit e, f, of g gebeurd. Achteraf is Gods oneindige wijsheid kennelijk altijd waar te nemen voor wie het zien wil. Een door de RK-kerk erkende heilige als Theresia van Lisieux bidt God om genezing van haar tuberculose. Vlak voordat ze daaraan op 25-jarige leeftijd overlijdt, ziet ze het opeens in: ze mag sterven vóór de leeftijd waarop mannen priester zouden worden, iets wat ze dolgraag had gewild, maar waar ze als vrouw natuurlijk niet voor in aanmerking kon komen. Die teleurstelling heeft God haar nu mooi bespaard middels een dodelijke ziekte. Zo is het beeld van God als almachtige regelaar uiteindelijk ook gered en liep de kerk niet het gevaar een vrouwelijke heilige tot priester te moeten wijden wat maar voor vervelende precedenten had gezorgd (Bron: *Trouw* 28-12-02). Iedereen tevreden, wat een wijze God.

Het gewone bidden komt dus meestal voort uit een gevoel van gemis, tekortschieten en angst, kunnen we vaststellen. We bidden uit *nood*. Pas in onze ellende denken we eraan dat we überhaupt kunnen bidden. Als onze middelen zijn uitgeput en we inzien dat we het niet meer zelf voor elkaar

kunnen krijgen, als de situatie te groot voor ons is, dan pas gaan we op de knieën. Dus bij rampen, natuurgeweld, oorlogsgeweld, ziekte en dood, ongelukken en zware tegenslag. Dan roepen we snel tot God. En wederom zijn we verbaasd dat we geen antwoord krijgen of het gewenste resultaat uitblijft. Maar soms overvalt ons temidden van die rampen opeens een gevoel van kracht en vrede, een intense helderheid van geest, een weten wat te doen, dat kennelijk niet van ons is. Zo ontstijgen we het innerlijke conflict waaruit ons gebed voortkwam. Mogelijk krijgen we *daarin* een antwoord. Niet de omstandigheden worden voor ons veranderd – dan zou God geloven dat de omstandigheden werkelijkheid waren, en bevestigen dat wij daarvan het slachtoffer zijn – maar onze *houding* tegenover die omstandigheden verandert, omdat we ondanks onszelf uiteindelijk *daarom* vroegen, namelijk dat we de situatie en de daarbij betrokken personen anders mogen gaan zien, anders gezegd: dat we vergeven en daarin onze bevrijding vinden. En zo zitten we al dicht bij wat de Cursus ons vanuit de Heilige Geest over gebed vertelt.

II: JESUS OVER GEBED IN DE CURSUS

Wat noemt Jezus in de Cursus nu een gebed? Wat duidt hij in zijn eigen boek als zodanig aan? Op een flink aantal plaatsen noemt hij cursief gezette passages expliciet 'een gebed' (W136, W140, W254, W264, W307). Andere passages dragen de uiterlijke kenmerken van een gebed, zoals de hertaling van het 'Onze Vader' (T16.VII.12), het gebed 'Ik ben hier alleen om werkelijk behulpzaam te zijn' (T2.V.18), het slotgebed uit het Handboek (H29.8), en stukken die op 'Amen' eindigen (17 maal in het hele boek), of zich expliciet tot de Vader richten, zoals het hele tweede deel van het werkboek (vanaf les 221). In de Cursus staan dus heel wat expliciete gebeden die Jezus ons geeft. Daarnaast wijdt hij aan dit onderwerp een paragraaf in het Tekstboek (T9.II), een hoofdstuk uit het Handboek (H21), en een hoofdstuk in de *Aanvullingen* (L.1). Het woord 'gebed' (en meervoudsvormen) en werkwoordsvormen van 'bidden' komen in het hele Tekstboek maar 18 keer voor, in het Werkboek 11 maal, en in het Handboek 10 keer; en vanzelfsprekend in 'Het Lied van het Gebed', in de *Aanvullingen*, 114 maal. Daar behandelt Jezus dus pas werkelijk uitgebreid het onderwerp gebed. Ook om de ideeën van de eerste Course-studenten in 1975 te corrigeren en hun vragen daarover te beantwoorden.

Een voorbeeld van zo'n expliciet gebed in les 140:

"Met niets in onze handen waar we ons aan vastklampen, met verheven hart en een luisterende denkgeest **bidden** we:

Alleen van de verlossing kan worden gezegd dat ze geneest. Spreek tot ons, Vader, opdat wij genezen mogen worden.

En we zullen voelen hoe verlossing ons in zachte bescherming hult, en in zo'n diepe vrede dat geen enkele illusie onze denkgeest kan verstoren, noch ons het bewijs kan leveren dat ze werkelijk is. Dit zullen we vandaag leren. En we zullen elk uur ons **gebed** om genezing zeggen, en er een minuut voor nemen als het uur slaat, om te horen hoe ons het antwoord op ons **gebed** gegeven wordt, terwijl we daar in stilte en vreugde aandachtig naar luisteren." (W.140.12:1-6)

Zoals het er hier staat is gebed eerder een uitnodiging aan God dan een vraag. En het is die uitnodiging die beantwoord wordt.

De vorm van het gebed voegt zich naar onze behoefte

‘Voor jou die een tijdje in de tijd verwijlt, neemt gebed de vorm aan die het best jouw behoefte vervult.’ (L1.Inl.2:1) Dit is hoopvol, we kunnen kennelijk op allerlei manieren bidden. Maar we lezen dit snel verkeerd, namelijk dat gebed onze behoeften vervult. Want we denken nog steeds dat we allerlei behoeften hebben, dat we behoeftig zijn in een wereld van schaarste. En van die droom komt de Cursus ons nu juist bevrijden: ‘Je hebt er slechts één.’ (L1.Inl.2:2) Eén werkelijke behoefte, de rest zijn onze afgeleiden en zelfmisleidingen. ‘Gebed moet nu het middel zijn waarmee Gods Zoon afzonderlijke doelen en gescheiden belangen achterlaat, en zich in heilige vreugde wendt tot de waarheid van vereniging in zijn Vader en hemzelf.’ (L1.Inl.2:4). Hier staat dus dat juist gebed het *middel* is dat ons leert om het gebed juist te gebruiken, eenduidig gericht op die ene behoefte van vereniging met het Zelf en met God, wat in wezen een en hetzelfde is. Net als juist vergeving ons leert hoe we kunnen vergeven en wat vergeving is en ons tegelijk de middelen daartoe verschaft, zo ook leert gebed ons wat bidden werkelijk is en wat we daartoe nodig hebben. En dat is een proces met een aantal fasen of niveaus en dat bedoelt Jezus wanneer hij zegt dat ‘gebed de vorm aanneemt die het best jouw behoefte vervult.’ Dus een vorm die we het best kunnen verstaan op het niveau waar we zijn. Al hebben we dan in wezen maar één behoefte, voor we ons dat werkelijk bewust zijn, gaan Jezus en het gebed liefdevol met ons mee om ons naar die eenduidigheid toe te leiden. ‘Gebed kent begin noch eind. Het is deel van het leven. Maar het verandert wel van vorm, en groeit door wat je leert, tot het zijn vormloze staat bereikt en in totale communicatie met God versmelt.’ (L1.II.1:1).

Gebed groeit dus met ons mee tot het zijn functie heeft vervuld. Het is een proces dat zich liefdevol voegt naar het niveau van onze zich ontwikkelende behoeften: ‘Jou kan niet worden gevraagd antwoorden te aanvaarden die buiten het behoefteniveau liggen dat je herkent. Daarom is het niet de vorm van de vraag die van belang is, noch hoe die wordt gesteld. De vorm van het antwoord, mits door God gegeven, zal aan jouw behoefte voldoen zoals jij die ziet’ (L1.I.2:5-7). Let wel: alleen de *vorm* van het antwoord, er wordt hier niets over de inhoud gezegd die steeds dezelfde is, namelijk liefde. We krijgen dus de vorm die we nodig hebben, zodat we de inhoud op ons niveau kunnen verstaan. En die vorm heeft ook te maken met omvang en maat: het antwoord zal nooit ons bevattingsvermogen te boven gaan. ‘Hij zal antwoorden in evenredigheid met je bereidwilligheid Zijn Stem te horen’ (W71.9:7). Wanneer we slechts de inhoud van een beker kunnen ontvangen, zal ons geen zwembad worden gegeven. Dat zou niet wijs zijn, we zouden zo overweldigd worden, dat we totaal van onze sokken worden geblazen en helemaal stoppen met bidden.

Bidden om specifieke dingen

Dat is dus meestal waar we beginnen met bidden. We vragen niet meteen om de liefdevolle hereniging met God, dat zou niet eens vragen om een zwembad zijn, maar om een oceaan in ons bekertje. We vragen dus om tal van specifieke dingen die ons in dit leven in deze droom moeten helpen en steunen en die wij daartoe de macht verlenen. En we zullen die krijgen zolang we dat nodig hebben voor het ontwikkelen van ons vertrouwen in het vermogen van het gebed en de Heilige Geest. Al zijn die dingen dan in zekere zin ‘substituten voor Gods Liefde’ (W50.2:1), in handen van de Heilige Geest leiden ze ons naar de Liefde die ons draagt, en zijn het opstapjes geworden die we weer achter ons zullen laten.

‘Er is je gezegd de Heilige Geest een antwoord te vragen voor elk specifiek probleem, en dat je een specifiek antwoord ontvangen zult *als dat jouw behoefte is*. Er is je eveneens gezegd dat er maar één probleem en één antwoord is’ (L1.I.2:1-2, curs. WG). Dat ene probleem is de afgescheidenheid van God en ons Zelf, het ene antwoord een vorm van verbinding en eenheid. Dat is de weg die gebed met ons zal gaan: in de vorm voldoen aan onze behoefte aan concrete en specifieke zaken, tot we in de vormloze eenheid met God kunnen opgaan. In die zin is gebed een ladder die verdwijnt nadat we eroverheen geklommen zijn.

Wat is het soort antwoord dat we ontvangen? Maar zelden ontvangen we inderdaad precies het specifieke waarom we vragen. Omdat dit ons het idee zou kunnen geven dat gebed iets magisch is waarmee we God manipuleren kunnen en dat wat we ontvangen magische kracht bezit en wij speciale gunsten van God krijgen. We ontvangen meestal volgens het principe: als iemand honger heeft, geef hem een hengel in plaats van een vis. Al zal bij acute honger ook eerst een vis dienen te worden gegeven, wil de persoon überhaupt blijven leven en daarna geleerd kunnen worden hoe hij de hengel moet gebruiken. Want met een hongerige maag is er weinig aandacht voor leren. ‘Als je er een gewoonte van maakt waar en wanneer je kunt hulp te vragen, dan kun je erop vertrouwen dat *wijsheid* je gegeven zal worden wanneer je die nodig hebt’ (H29.5:8, curs. WG). We krijgen dus méér dan waarom we vragen, we krijgen iets dat we in elke omstandigheid kunnen gebruiken, iets wat ons werkelijk verder brengt en ons behoefteniveau overstijgt.

**Maar
we weten
niet wat voor
onze eigen bestwil is,
laat staan dat we dat
voor anderen
weten.**

Vragen om specifieke dingen gaat er vanuit dat we zelf een juiste blik hebben op wat we werkelijk nodig hebben. Het is de arrogantie van het ego die de Heilige Geest wil voorschrijven wat hij ons het best geven kan. Maar we weten niet wat voor onze eigen bestwil is (W24), laat staan dat we dat voor anderen weten. ‘Gebed om specifieke dingen vraagt er altijd om dat het verleden op enigerlei wijze wordt herhaald. Wat vroeger aangenaam was, of dat leek te zijn, wat een ander toebehoorde en hem dierbaar leek – dit alles zijn slechts illusies uit het verleden’ (L1.IV.3:3-4). Zelfs de bevrediging daarvan zal ons dus niet verder brengen. In tegendeel, het bindt ons aan het verleden in plaats van ons te bevrijden in het NU. Zo begrijpen we meteen waarom we in vele gevallen niet krijgen waarom we verzoeken, en dus menen een mislukking te ervaren in gebed. Al zien we misschien nu in dat het wijsheid was die ons de specifieke verhoging van ons gebed onthield. Dus is de aansporing: ‘[...] in gebed voorbij te zien aan je specifieke behoeften zoals jij die ziet, en ze over te geven in Gods Handen’ (L1.I.4:3).

En mocht je nog geen helderheid hebben over je werkelijke keuze, dan kan onderstaande uitspraak misschien helpen de zaken in perspectief te zien:

Wat kan Zijn antwoord anders zijn dan jouw herinnering van Hem? Kan dat worden geruild voor een beetje, te verwaarlozen advies over een probleem van heel korte duur? God antwoordt louter voor de eeuwigheid. Maar toch zijn alle kleine antwoorden hierin vervat. (L1.I.4:5-8)

En ook hierin wordt in liefde tegemoet gekomen aan onze vermeende kleine behoeften, zolang vervulling daarvan voor ons nodig is. God heeft voor eens en voor al geantwoord met de klank van zijn Liefde, ook al zijn we misschien maar in staat daarvan een zwakke echo te horen in het kader van ons specifieke probleem (vgl. L1.I.2:8-3:5).

Wat is nu het ware gebed?

Laten we eens kijken hoe Jezus het ware gebed in de Cursus omschrijft. Om te beginnen een hele fraaie uitspraak:

Het geheim van het ware gebed is de dingen te vergeten die jij meent nodig te hebben (L1.I.4:1).

Paradoxaal gezegd: we bidden dus om te vergeten waarom we bidden. Voor mij een voorbeeld van de humor van Jezus in de Cursus. Dit zet in elk geval meteen onze ego-behoeftes en verlangens op een zijspoor! Want zolang we bidden vanuit gemis kan gebed ons niet geven wat we missen, omdat het gevoel van gemis juist het probleem is. Het vervolg is duidelijk:

‘Het ware gebed moet de valstrik van vragen door smeekbeden vermijden. Vraag liever te ontvangen wat reeds gegeven is, te aanvaarden wat reeds aanwezig is.’ (L1.I.1.6-7)

Dit is in wezen geen vragen meer, althans geen vragen meer vanuit gemis en nood, maar eerder een manier van herkennen en herbevestigen, ‘een manier om je jouw heiligheid te herinneren’ (L1.I.5:2). Want: ‘Waarom zou heiligheid moeten smeken, wanneer ze alle recht heeft op alles wat Liefde te bieden heeft?’ (L1.I.5:3). Zo wordt gebed ‘een stap opzij doen, een loslaten, een stille tijd van luisteren en liefhebben’ (L1.I.5:1). En de omkering van vragen volgt dan meteen: ‘Gebed is een *geschenk*: het opgeven van jezelf om één te zijn met de Liefde’ (L1.I.5:5, curs. WG). Het opgeven van het ego-zelf wel te verstaan, om het ware Zelf te herinneren. Daarom:

‘Laat dit nooit worden vergeten: gebed op elk niveau is altijd voor jezelf.’ (L1.II.6:1)

Dit is geen egoïsme-statement, wat het ego er misschien van maakt. Dit richt juist de focus waar die hoort: wij hebben gebed nodig om ons te herinneren wie we werkelijk zijn. Het tilt ons uit ons ego, uit onze ego-belangen. Ook als we bidden voor anderen of namens anderen, dan is nog steeds die Zelfherinnering het uiteindelijke doel van het gebed. Door te bidden voor anderen hebben we hun belang niet als los van het onze gezien, en daarin hebben we voor het moment de afscheiding en het ego overstegen en zijn we onderweg naar ons ware Zelf dat we in de ander herkennen. Daarom:

‘Gebed is de herformulering van inclusiviteit, onder leiding van de Heilige Geest volgens de wetten van God.’ (T9.II.6:2)

Al is gebed dan in strikte zin altijd voor onszelf, het maakt ons er wel van bewust dat *niemand* uitgesloten kan worden van onze liefde, willen we ons Zelf (= de Christus) kunnen vinden.

‘Bidden tot Christus in iemand is het ware gebed, want het is een dankgeschenk aan Zijn Vader. Vragen dat Christus slechts Zichzelf is, is geen smeekbede. Het is een danklied voor wat jij bent. Hierin ligt de kracht van het gebed. Het vraagt niets en ontvangt alles.’ (L1.I.7:1-5)

Het gebed van ons hart en de woorden van ons gebed

Regelmatig vraagt de Cursus ons niet naar vormen te kijken, maar naar de inhoud daarachter. Zou het dan voorstelbaar zijn dat de Heilige Geest iets anders deed met de woorden van ons gebed?

‘Vergeet nooit dat de Heilige Geest niet op jouw woorden aangewezen is. Hij begrijpt de verzoeken van je hart en geeft daar antwoord op. Betekent dit dat Hij, zolang aanval aanlokkelijk voor je blijft, met kwaad zal reageren? Beslist niet! Want God heeft Hem de macht gegeven de gebeden van jouw hart in Zijn taal te vertalen. Hij begrijpt dat een aanval een roep is om hulp. En Hij antwoordt dienovereenkomstig met hulp. God zou wreed zijn als Hij jouw woorden in de plaats liet komen van de Zijne.’ (H.29.6:1-8)

We mogen dus blij zijn dat we niet krijgen waarom we bidden. En hieruit mogen we ook opmaken dat de Heilige Geest ons hart beter kent dan wijzelf. Want wanneer zien wijzelf een aanval als een gebed van ons hart dat om hulp vraagt? En ook lijkt het gebed van ons hart zich vaak aan ons bewustzijn te onttrekken:

‘Waar je om vraagt, dat ontvang je. Maar dit verwijst naar het gebed van het hart, niet naar de woorden die je bij het bidden gebruikt. Soms zijn de woorden en het gebed met elkaar in tegenspraak, soms stemmen ze overeen. Het is van geen belang. [...] Woorden kunnen behulpzaam zijn, vooral voor de beginner, om je te helpen concentreren en het gemakkelijker te maken irrelevante gedachten buiten te houden of op zijn minst te beheersen. Laten we echter niet vergeten: woorden zijn slechts symbolen van symbolen. Ze zijn daarom dubbel van de werkelijkheid verwijderd.’ (H.21.1:3-6;8-10, curs. WG.)

Met andere woorden: de woorden zijn er meer voor ons dan voor de Heilige Geest. Voor ons ‘beginners’ zijn ze van belang voor zover ze getuigen van onze bereidheid open te zijn voor een ander antwoord, dat van de Heilige Geest.

In tegenstelling tot het gebed van onze woorden, wordt het gebed van ons hart verhoord. Waarom? Omdat we daarin ontvankelijk zijn. En waar die openheid is, kan het antwoord binnenkomen. Zelfs als het niet helemaal ons hoogste belang vertegenwoordigt. Dan is het nog steeds het hoogste wat we op *dit moment* ontvangen kunnen.

‘Het gebed om dingen van deze wereld zal ervaringen van deze wereld brengen. Als het gebed van het hart hierom vraagt, zal dit worden gegeven omdat dit ontvangen zal worden. Het is uitgesloten dat het gebed van het hart in de waarneming van degene die erom vraagt onbeantwoord blijft.’ (H.21.3:1-3, curs. WG.)

Het enige gebed: Gods Naam

Wat is nu het diepste gebed van ons hart? Het is het verlangen terug te keren naar God. Al onze gebeden zijn bewust of onbewust, met of zonder woorden, een vorm van dit ene gebed. En aldus vertaalt de Heilige Geest al onze gebeden. Uiteindelijk is er dus maar één gebed:

‘Wend je tot de Naam van God voor je bevrijding en ze wordt jou gegeven. Er is geen ander gebed nodig dan dit, want dit bevat ze allemaal. Woorden zijn onbelangrijk en alle verzoeken overbodig, wanneer Gods Zoon zijn Vaders Naam aanroep.’ (W.183.10:1-3)

En honderd lessen later vertelt hij wat Gods Naam is: ‘Vader, Uw Naam is Liefde en de mijne is dat ook’ (W.282.2:1). En in de Inleiding op het tweede deel van het Werkboek staat:

‘[...] we zullen gaan begrijpen dat we slechts God hoeven aan te roepen, en alle verleidingen verdwijnen. In plaats van woorden hoeven we slechts Zijn Liefde te voelen. In

plaats van gebeden hoeven we slechts Zijn Naam te noemen. In plaats van te oordelen hoeven we slechts stil te zijn en alles te laten gezegen.' (W.dl.II.Inl.10:2-5)

III: DE LADDER VAN HET GEBED

Met dit voorgaande is 'De ladder van het gebed' nu makkelijker te volgen. De betreffende paragrafen in de *Aanvullingen op Een cursus in wonderen* zijn in zoverre lastig, maar dat niet steeds keurig op volgorde doen. Hetgeen nu volgt is een samenvatting van de verschillende treden of niveaus die Jezus onderscheidt. 'Gebed is een ladder die tot de Hemel reikt' (L1.II.7:1). Met deze ladder sluit Jezus precies aan bij waar wij denken te zijn, wat wij menen nodig te hebben gezien vanuit ons ego, en leidt ons stapsgewijs naar de erkenning en ervaring van wie wij werkelijk zijn, ons ware Zelf. Het leidt ons de ladder op naar de Hemel, al is er 'geen ladder nodig om te bereiken wat men nooit verlaten heeft' (L1.II.8:3). Dat is waar, maar gebed is alleen in zoverre als een ladder te beschouwen, zolang er nog van een leerproces sprake is. 'Gebed is verbonden met leren tot het leerdoel is bereikt' (L1.II.8:5). Zijn we bovenaan de ladder gekomen, dan zien we dat er in wezen geen ladder is, noch dat die in strikte zin nodig was. Als we ontwaken, is alles in de droom, ook datgene wat ons hielp ontwaken, verdwenen, opgelost.

Eerste trede

Het kernwoord hier is **schaarste**. Hier bidden we vanuit gemis, vanuit een gevoel van tekort, en het niet weten wie we werkelijk zijn. We vragen om speciale en specifieke dingen van deze wereld die op magische wijze ons gemis aan moeten vullen. Dit vragen impliceert dat we kennelijk zelf het beste weten wat we nodig hebben. We hebben het niet aan de Heilige Geest gevraagd. We weten niet wat ons hoogste belang is, noch wat dit dient. We vragen om verlossing van pijn en ellende, omdat we menen dan gelukkig te kunnen zijn. Ons gebed is hier een smeekbede. We zoeken het buiten ons.

'Op deze niveaus is gebed slechts een verlangen, vanuit een gevoel van schaarste en gemis. Deze vormen van gebed, of vragen-uit-nood, gaan altijd gepaard met een gevoel van zwakte en ontoereikendheid, en kunnen nooit zijn voortgebracht door een Zoon van God die weet Wie hij is. Niemand die zeker is van zijn Identiteit kan in deze vormen bidden. Maar evenzeer geldt dat niemand die onzeker is over zijn Identiteit nalaten kan te bidden op deze manier.' (L1.II.1:5-2:3)

Hoe dan ook, het is in elk geval een begin van ontwaken doordat we inzien dat we hulp nodig hebben. Maar we herbevestigen zo tevens een vals beeld over onszelf en zien de liefde als een schaars goed. Verhoord worden op dit niveau zou betekenen dat God ons bevestigde in ons valse zelfbeeld en het daarmee tot werkelijkheid zou maken, in plaats van ons ervan te verlossen. Dus ontvangen we de boodschap van liefde in een vorm die overeenkomt met onze behoeften, opdat ons vertrouwen mag groeien in het gebed.

Tweede trede

Het kernwoord is hier '**schuld**'. Het is nog steeds een vorm, zij het een 'hogere', van 'vragen-uit-nood'. Het bidden op deze manier activeert schuld in plaats van ons ervan te bevrijden. Want met elke gedachte aan nood en gemis is schuld verbonden:

'Op dit niveau is het mogelijk om in uiteenlopende vorm dingen van deze wereld te blijven vragen, en is het ook mogelijk te vragen om geschenken als eerlijkheid of goedheid, en vooral om vergeving voor de vele bronnen van schuld die onvermijdelijk aan elk gebed uit nood ten grondslag liggen. Zonder schuld is er geen schaarste. De zondelozen kennen geen nood.' (L1.II.4:4-6)

Hier vragen we nog steeds om dingen **buiten** ons, of in elk geval iets dat ons van buiten moet komen redden, zelfs als het om innerlijke dingen als eerlijkheid en goedheid gaat. 'Het is niet eenvoudig te begrijpen dat bidden voor dingen, status, menselijke liefde, voor elk soort uiterlijke 'geschenken', altijd gebeurt om cipers in het leven te roepen en je te verschuilen voor schuld' (L1.III.6:1). Het zijn de speciale dingen die ons gevangen houden. Want zolang we ons geluk buiten ons zoeken, vinden we het niet en is er schuld mee gemoeid, enerzijds omdat we het vanwege de schaarste van anderen moeten 'stelen', en anderzijds omdat we bij het uitblijven van het gewenste resultaat iets buiten ons moeten zoeken om daarvan de schuld te geven. Hier werkt de ego-wet: 'Zoek en vind niet'. We zeggen: 'als de omstandigheden nu eens anders waren, dan kon ik gelukkig zijn.' Nu bid ik dat de omstandigheden mogen veranderen! En gelukkig wordt dit gebed meestal niet verhoord (tenzij we dit als leermiddel nodig zouden hebben). Onze vrede is namelijk niet afhankelijk van uiterlijke omstandigheden die veranderen – dan zouden we het slachtoffer van die omstandigheden zijn – maar van onze innerlijke houding die verandert. En daar geeft de Heilige Geest zijn hulp bij.

Hoe
dan ook,
het is in elk
geval een begin van
ontwaken doordat we
inzien dat
we hulp nodig
hebben.

Intermezzo: bidden voor onze vijanden

Jezus onderbreekt zijn uitleg van de verschillende treden van gebed diverse malen door een uiteenzetting te geven over 'die merkwaardige innerlijke tegenspraak die bekend staat als "bidden voor je vijanden"' (L1.II.4:1), die ook tot dit niveau behoort.

'Zolang jij gelooft dat je vijanden hebt, heb je gebed beperkt tot de wetten van deze wereld, en heb je ook jouw vermogen om te ontvangen en te aanvaarden aan dezelfde enge grenzen onderworpen. En toch, als je vijanden hebt, heb je gebed nodig, en hard nodig ook.' (L1.II.4:3-4)

Want we zien de ander als vijand van onze specialiteit, van onze speciale wensen en noden, als concurrent in een wereld van schaarste. We voelen ons bedreigd in onze zelfgemaakte identiteit die verdedigd moet worden tegen aanvallen van buitenaf. 'Vijanden delen geen doel' (L1.IV.1:4). Leggen we verlossing buiten ons, dan leggen we ook aanval buiten ons. En daar komt de innerlijke tegenspraak vandaan. We menen de ander te kunnen aanvallen zonder daar zelf de effecten van te ondervinden. Dat is niet zo, onze aanval is eerst een aanval op onszelf. Maar wordt het 'gebed voor je vijanden een gebed voor je eigen vrijheid', dan is er niet langer een innerlijke tegenspraak, omdat er geen verschil meer wordt gezien tussen hun en onze belangen, dan wordt er een doel gedeeld. Zolang we echter menen vijanden te hebben, houden we onszelf gevangen. Gebed kan ons van dit idee bevrijden. 'Bid naar waarheid voor je vijanden, want hierin ligt je eigen verlossing' (L1.II.6:7). 'Bid voor jezelf, dat je niet probeert Christus gevangen te nemen en daardoor de herkenning van je eigen Identiteit verliest. Wees niemands verrader, of je pleegt verraad jegens jezelf.' (L1.II.4:6-7).

Het corrigerende gebed hier is:

Wat ik voor mijn broeder vroeg, is niet wat ik hebben wil. Zo heb ik hem tot mijn vijand gemaakt. (L1.III.3:5-6)

Door dit in te zien, en om te keren, zie ik geen verschillende belangen meer voor deze broeder en mezelf. Dat brengt ons naar de volgende trede.

Derde trede

Hier is het sleutelwoord **wederkerigheid**. 'Het is overduidelijk dat deze trede niet kan worden bereikt door iemand die in het bevrijden van anderen voor zichzelf geen waarde of voordeel ziet' (L1.III.3:7). Zo gaan we zien dat we door te 'bidden voor onze vijanden', we in wezen voor onszelf bidden. Want 'gebed op elk niveau is altijd voor jezelf.' Dus de schuld die je in de ander vergeeft, vergeef je in wezen in jezelf. Op dit niveau zoeken we het niet meer buiten ons, maar weten we dat verlossing alleen in ons gevonden kan worden, met behulp van de Heilige Geest. De wijsheid van dit alles is, dat ook als we menen voor anderen te bidden, we in wezen voor onszelf bidden, omdat we in het gebed onze liefde aanboren. En daarmee de herinnering aan ons Ware Zelf. En zo kan het ook dat we ons verbinden in gebed (vgl. L1.IV.1:3).

Het gebed hier is:

'De sleutel om verder op te klimmen in gebed ligt in deze eenvoudige gedachte, deze verandering van denken:

Wij gaan tezamen, jij en ik.' (L1.IV.1:7-8)

Maar toch kunnen we ook hierin weer de vergissing begaan te bidden voor uiterlijke dingen, zelfs als we dit samen doen:

'Toch is aanvankelijk de kans groot dat waarom wordt gevraagd, zelfs door wie zich in gebed verbindt, niet het doel is waarnaar gebed waarlijk zou moeten streven. Zelfs samen kun je nog om dingen vragen, en zo slechts de illusie opbouwen van een gemeenschappelijk doel.' (L1.IV.2:4-5). 'Zelfs verbinden volstaat dan niet, als zij die samen bidden niet vóór alles vragen wat de Wil is van God.' (L1.IV.3:1)

Vierde trede

'We bidden om wat er al is', dit neemt, zoals we zagen, meteen al het vragen en verlangen en smeken en de ideeën van gemis en tekort weg. Het sleutelwoord is hier: onze **ware Identiteit** hervinden of herinneren. Die kan alleen maar gedeeld worden, want wie we werkelijk zijn is niet exclusief of speciaal, maar gemeenschappelijk. We zijn geschapen als liefde, als vrede, als vreugde. Dat is niet alleen wat we hebben, maar wat we vooral ook *zijn*. Hier wordt gebed niet meer een vragen, maar een geven.

'Aardse zaken worden achtergelaten, geen van alle herinnerd nu. Er wordt niets gevraagd, want er is geen gemis. De Identiteit in Christus wordt ten volle gezien als eeuwig vastgesteld, boven elke verandering verheven en onvergankelijk.' (L1.II.7:3-5)

'Nu wordt gebed opgetild uit de wereld van dingen, lichamen, en allerlei soort goden, en kun jij ten langen leste in heiligheid rusten. Nederigheid komt je onderwijzen hoe je jouw heerlijkheid als Gods Zoon kunt begrijpen en de arrogantie van de zonde kunt doorzien. Een droom heeft het gelaat van Christus voor jou versluisd. Nu kun je Zijn zondeloosheid aanschouwen. Hoog is de ladder gestegen. Je hebt de Hemel bijna bereikt. Er valt maar weinig meer te leren voor de reis is voltooid.' (L1.V.3:1-7)

Het gebed hier is:

Zonder jou kan ik niet gaan, want jij bent deel van mij. (L1.V.3:9)

Ik heb mijn verlossing in jou gevonden, ik heb mijn ware wezen in jou herkend en zo in mijzelf gevonden.

Vijfde trede

Hier is de kern **dank**. Een dankgebed van de Zoon jegens de Vader en de Vader jegens de Zoon.

'Zonder enig soort behoefte en voor eeuwig bekleed met de zuivere zondeloosheid die Gods gave is aan jou, Zijn Zoon, kan gebed nu opnieuw worden wat het altijd bedoeld was te zijn. Want nu stijgt het op als danklied tot jouw Schepper, gezongen zonder woorden, gedachten, of ijdele verlangens, zonder enige behoefte nu. Zo breidt het zich uit, zoals het bedoeld was. En voor dit geven brengt God Zelf dank.' (L1.II.7:7-10)

Zesde trede

Opgaan in het Zelf. Het vinden van God. De ladder verdwijnt.

'God is het doel van elk gebed.' (L1.II.8:1)

'En dan zullen alle dingen tezamen worden getransformeerd, en onbezoedeld terugkeren naar de Denkgeest van God. Omdat dit wat geleerd kan worden te boven gaat, kan deze toestand niet worden beschreven.' (L1.II.8:6-7)

En daarom doen we er het zwijgen toe.

Willem Glaudemans